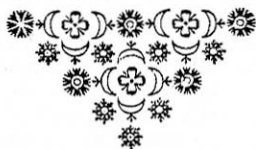

D E
NIEUWE SCHOUBURG
D E R
NEDERLANTSCH E
KUNSTSCHILDERS
E N
SCHILDERESSEN:

*Waer in de Levens- en Kunstbedryven der tans levende en
reets overleedene SCHILDERS, die van 'HOU-
BRAKEN, noch eenig ander Schryver, zyn
aengeteekend, verhaelt worden.*

DOOR
JOHAN VAN GOOL,
KUNSTSCHILDER.

E E R S T E D E E L.

IN 'S GRAVENHAGE,
GEDRUKT VOOR DEN AUTHEUR,

M. D C C. L.

fchyn aen te nemen, tot die ontdekking niet deugt.

De volgende Schilderperfoenaedje zal, met zyn geveinfte gedrag en bedrieglyken aert, bevestigen, dat hy onder het getal der Menschen behoort heeft, wiens boezem doorzichtig behoorde te zyn: want op het stuk van de geltwinninge vry beter als den voorgaende gevat, wift hy, door onbekende strecken, het zy rechts of flinks, zyn voordeel te bejagen; en zorg te dragen, dat hy in zynen ouden dag leven kon. De fynman, dien ik in 't vifler hebbe, is

THEODORUS VAN PEE, geboren te *Amsterdam* 1669. Zyn Onderwyzer in de Kunst was zyn Vader JUSTUS VAN PEE, een fraei Schilder in moderne Stukjes. Onze THEODORUS was bequaem om zyne zeilen naer alle winden te zetten: *Lukte het een niet, het ander lukte.*

*Dus zeilde 't Schip van zyn gewin
Geduurig voort, 't zy meer of min.
Terwyl zyn uitgestreeken wezen
't Kompas was, daer 't voor wint op voer.
Zyn afgerichte tong het roer,
Dat zee en winden kon beleezen.*

Hy

Hy schilderde Historien, Zolderstukken, Portretten en moderne Kabinetstukjes; maer ziende, dat het op dien voet niet te breed ging, zette hy een Schilderywinkel op met allerlei soort van Schilderwerk; als Termen, Vazen en andere Tuinsieraden; ook beschilderde hy uitgehakte planken met Beelden van Meiden of Knechts, gelyk men in de voorhuizen zet; handelende ondertusschen in wat beter soort van Kunstwaer: daer hy heel bequaem toe was, vermits hy kon klappen als een Exter, en, als het in zyn kraem te pas quam, niet verlegen was om 'er een leugentje onder te mengen: het geen hy, tot eens anders schade en zyn eigen profyt, niet spaerzaam, maer kunstig wift op te pronken. Hy heeft my zelfs verhaelt, dat die Kunstneering in 't begin wel ging, maer naderhant hem ondermynt wierd: want om hem te quellen, verkochten zyne benydigaerts deze Klatkunst voor minder prys, als hem de uitgehakte planken kosten.

Dus wende hy het weer over eenen anderen boeg; kopende eenige *Italiaensche* Schilderyen, die hy, zo ze geen naem hadden, 'er gemakkelyk een wift aen te plakken. In 't jaer 1715 vertrok onze doortrapte Kunst-
 I. Deel. S kramer,

kramer, met die *Italiaensche* Kunstwaer, naet *Engelant*, en wist dezelve aldaer met goede winst aen den man te helpen, en zich in de gunst te dringen van den Ridder BEX, toen een der aenzienlykste Koopluiden te *Londen*, die ook eenige der gemelde Stukken van hem kocht, en hem een groot Zolderstuk te schilderen aenbesteede. Met deeze winst, en ter uitvoeringe van zyn aengenomen werk, stak hy weer naer *Hollant* over, en schilderde dat Stuk, meest te *Amsterdam*, af; ook kocht hy weer een goet getal Schilderyen, en onder dezelve eenige (volgens zyn voorgeven) van groote waerde. Met deze Stukken en het geschilderde Plafond toog hy in 't jaer 1719, verzelt van zyne Vrouwe en Dienstmaegt, weer naer *Londen*; maer zyn Vrou en Meit, die een paer platte, styve en ouwerwetse Menschen waeren, en zich naer den aert en zeden van dat Lant niet konden schikken, noch zin hadden in de levenswyze der *Engelschen*, vertrokken weer naer *Amsterdam*, terwyl onze Kunsthandelaer (die zich naer allerlei Landaert kon voegen, te *Londen* een *Gentleman*, in *Hollant* een *Amsterdammer* was, gelyk verhaelt word van ALCIBIADES, die zich zo kunstig naer allerlei zeden kon schikken, dat men hem in *Persien* voor eenen *Persiaen*,

te

te Sparte voor eenen Lacedemonier, zou aen-
gezien hebben,) daer bleef, en zyn Plafond,
daer hy, na zyn zeggen, 300 ponden voor
bedongen had, afleverde.

*Maer ach! de dart'le Kunstfortuin
Wist hem een quade part te speelen,
Hoe loos hy vleiën kon en streelen,
Een part, die hem byna de kruin
Aen 't mym'ren hielp, en 't hart door'naegde:
De plaets, daer hem de geltzucht plaegde.*

Want het ongeluk wilde, dat de Ridder
BEX in dat wonderjaer 1720 tuimelde, eer
onze VAN PEE ten vollen betaelt was, en
dus, volgens zyn voorgeven, wel 100 pon-
den aen hem te kort quam. Toen was goede
raet duur, en hy op alle middelen bedacht,
om die schade van elders vergoet te krygen;
maer wat Kunstgreepen zyn 'er, daer de loos-
heit van eenen ouden Vos niet op bedreven
is? na eenig beraet, besloot hy de volgen-
de bedriegelyke rol te speelën, te weten: hy
veinsde zich heel ziekelyk en quaet deegs,
ging over al krukken en steunen, dus raekte
hy, wegens zyn geleden verlies en katyvigen
ouderdom, by ieder in beklag; onder ande-

ren by zekeren Heer BOR, die zin had in drie van zyne beste Stukken, maer de prys, omze in zyne bezitting te krygen, was hem te hoog, vermits 'er onze Kunstventer 300 pont sterlings voor eifchte; ondertuffchen hielt hy zich, of hy zo van de Werelt zou fcheiden, en ziende, dat hy, door zyne natuurlyke veinskunst, dien Heer waerlyk deet geloven, het geen maer blote fchyn was, nam hy zyn kans waer, en ftelde hem voor om de gemelde Kunstftukken op Lyfrenten te koopen. Den *Engelsman* luifterde naer dit voorftel, de gierigheid bedroog de wysheit, en zy wierden de koop eens voor 30 ponden's jaers; werdende alles behantvest met Notariale Actens. Zo haest was, door dit bedriegelyk lok-aes en fchoon fluiten, de Vogel niet in den knip, of onze Fynman nam eene andere woonplaetse aen de buitenkant der Stadt, om open lucht voor zyne benaeude borst te hebben, en wierd straks beter. Zo dat de Heer BOR zyne rekening gansch verkeert maekte, en die Stukken hem by de 8000 guldens gekoft hebben, vermits Vaer VAN PEE die Lyfrenten noch 26 jaren heeft getrokken.

Zwyg LETI, van Paus SIXTUS list,
 Die Kardinalen kon verkloeken.
 Myn Schilderpaep, myn Fynman, wist
 Een gaeuwen Engelsman te doeken.
 Uw Boek heeft hem misschien, naer wensch,
 Geleert die veinsrol na te speelen:
 Tot nadeel van zyn Evenmensch;
 Om dat zo net, in allen deelen,
 Zyn vont naer dien van SIXTUS zweeft:
 Alleen vershillen ze in de Vruchten,
 Die elk 'er van genoten heeft:
 Want SIXTUS won, met enkel zuchten,
 De Roomsche Myterkroon. VAN PEE
 Byna de kost voor al zyn dagen;
 Zo wisten dees' doortrapte twee,
 Hun voordeel listig te bejagen.

De ruime woonplaets, die hy kwanswys
 tot herstelling van zyne gezontheit gezocht
 had, was aen den hoek van *Hydepark*, daer
 een groot gewoel en voorbygang van alle
 Grooten, die dagelyks van hunne Land- en
 Lufthuizen uit- en in de Stadt quamen, was.
 Hier had hy het weer wakker druk met schil-
 deren van Vazen en Tuinbeelden, ook wel
 een Hont, die bezig is met een hachje te
 kluiven; dien hy dan voor de deur zette om

Kooplui te lokken. Wat gebeurt 'er? daer komt een groote Koetshont aenkopen, en valt met zulk een geweld op zyn gefchilderde Geflachtgenoot aen, dat alles 't onderfte boven raekte, en den Aenvaller, die zich tegens de plank bezeerde, lustig aen 't schreeuwen ging. De Heer, wiens Hont het was, liet zyn Koets ftil houden, en vroeg na den Schilder, die niet ver te zoeken was, maer aenftonts van achter zyne Kunstschermen te voorschyn quam, en door dit voorval eenige van die gefchilderde Honden en Termen, tot eenen hogen prys, verkocht, gelyk hy my, en anderen zelf verhaelt heeft: doch of het dus waerlyk gebeurt is, wil ik niet bezweeren; want het was met hem, *is 't niet waer, 't is ten minften wel verzonnen.* Inzonderheit deet hy zulke vertellingen by Luiden, die hy dacht, dat niet verder zien konden, als hun neus lang was.

Na dat hy dus zeven jaren te *Londen* had gewoont, besloot hy om weer naer zyne Geboortestadt te keeren; ten dien einde hielt hy eene openbaere verkopinge zyner Schilderyen, houdende al wat, na zyn zin, niet genoeg gelden kon, op; onder anderen een Stuk, waer in hy den Actiehandel der *Zuizsee* had ver-

verbeelt, welke hy mede in *Hollant* bracht. Maer nu quam het hartbrekenste tytstip van scheiden; want na het vertrek van Besje en de Meit, had onze Grysaert, uit noot, een Huishoudster en Beddemaekster, en met een om zyn broek op te doen, vermits hy zomtyts geholpen moest worden, opgespeurt.

Dit beelt van JUNO had by ongeluk maer een oog, het geen echter, als dat der CYCLOPEN, niet midden in het voorhoofd, maer op zyn rechte plaets stont.

Doch dit zy hoë 't wil, hy kon het 'er meê doen. Deze gaf hy eenen scheidbrief met eene goede getuigenisse voor haeren zevenjarigen dienst. Of dit met droge oogen toeging, is niet gelooffelyk, vermits zy hem spaerzaam en trou gediend had: het zou ook anders zo lang niet geduurt hebben: want het hoofartikel van zyn huishouden was, dat elk zyn maeg moest schikken naer de zyne; had hy geen lust tot eeten, moest de rest ook op het zoutvat speelen, of het zou een quaet huishouden verwekt hebben. Maer na dit alles kon zich zyn DIDO wonder wel voegen, en met haeren Meester aen het gerecht van een Schaepshoofkje smullen, of zy aen 'sKonings tafel gezeten had; schoon het tongetje

noch overschoot. Doch dit alles kon de reis naer *Hollant* niet stremmen, want Besje verlangde ook om het haere, het hoge woort moest 'er uit: en, na malkanderen ettelyke maelen omarmt en vaerwel gewenscht te hebben, vertrok Bestevaer, en quam met een styve goutbeurs gezont en behouden te *Amsterdam*. Hier vond hy Besje en de Familie noch wel te pas, en ging te *Maerssen* wonen; een aengenaem Dorp, gelegen aen de *Vecht* tusschen *Utrecht* en *Amsterdam*, en omringt van overheerlyke Buitenplaetsen, zo wel van ryke *Joden* als gegoede *Kristenen*. Hier was het weer: *Boer! Boer! pas op uw Ganzen, de Vos preekt de passie*: want zich met eenen ryken *Jood* gemeenzaem gemaekt hebbende, verschalkte hy dien, op denzelven voet, als hy *BOR* van de huig had geligt, met hem eenige van zyne eige Schilderyen op Lyfrenten te verkopen. Dit Meesterstuk was noch grooter als het voorgaende, want *die een Jood kan bedriegen, moet gaeuw zyn*; ook twyfel ik, of de *Jood* voor zyn gelt noch wel half zo goet berecht was, als den *Engelsman*: want zyn eige Kunstwerk was niet veel schats waerd; maer al waer hy in die Lyfrentnegotie om dacht, was om zich zelf, niet om Besje. Hy volgde

de de spreuk der Eigenbaetzoekers: *Ik doot, al doot*; dat ook dikwerf onderlingen twist verwekte: maer daer kreunde hy zich weinig aen, en had nu tuffchen de zes- en zeven-hondert guldens op zyn lyf; ook quam Besje kort daer na te sterven, en was nu genoeg door 't graf gedekt. Zo dra zach hy zich geen alleenheerscher van zich zelf en zyne aertsche bezittinge, of *Maerfen* wierd voor zynen woelzicken geeft te klein; des quam hy in den *Haeg*, daer hy wonderen meende op te doen. Na weinig omziens vond hy in de Houtstraet een aenzienlyk quartier; hier besteede hy zich, onder veel steunens en kreunens, voor 250 gulden, in de kost en woning, voorgevende, dat hy weinig at en meest water dronk; noch las hy zyne Huiswaerdinne een heel register van artikelen voor, die hy, uit zorg van iets te vergeeten, op schrift had; doch hoe wel hy hier voor zyn gelt gehandelt wierd, was hy het 'er rasch moede, denkende voor die naeubedongen prys noch al beter, ja zelfs goetkoper, elders te recht te raeken: want in 't begin wierd hy noch al eens ten eeten verzocht, en dat was maer schâ voor de hant, vermits hy dan de Meit een footje diende te geven, en zyn Hospita, na zyn inhaelent be-

grip, te veel profyt meê deet: maer de Vrou heeft my naderhant verklaert, dat zy den Hemel dankte toen hy vertrok: want hy at, dat haer de traenen over de oogen rolden, had overal smaek in, en nam van elks een goede portie. Daer van daen had hy noch wel een Logement of twee, en op 't laetst weer een eigen huishouden met een paer Huishoudsters; want hy was voor zyn Moedersbeelt, maer kon met deze *Haegsche* zo wel niet over weg, als met zyne *Engelsche* DIDO. Hy mocht zo gaeu zyn als hy wilde, die waeren hem te loos; ook wierd hy niet veel meer ten eeten verzocht: want elk wierd hem moede, en daer hy quam, was hy een gewisse gast, die de Les van *gierige* GERAERT volgde, en voor drie dagen at. Dus vlotte deze onderneming ook niet naer wensch, te weten: hy dacht by zyne vrienden zo twee of drie mael ter week zyn anker neer te leggen, en op die vette Akkers zo wel te grazen, dat hy de overige dagen op zyn smeêr kon teeren. Hy overwoog dan met ernst, wat hem eindelyk te doen stont; en gelyk achter het toneelspel altyt een klucht volgt, zo ging het met zyn levensbedryf eveneens: want dien ouden trasbroek werd op zyn 76ste. jaer van eene minneluim

meluim bekropen. KUPIDO, die nooit beter in zyn ſchik is, dan wanneer hy eenen ouden SUZANNE-boef in zyn warnet krygt, had hem gequetſt. Dus zocht hy zyne wonde, door eene bequaeme minnepleiſter, (maer die met een noch zo wat vergult was; want de geltzucht bleef echter zyn Hartgodin, ſchoon de Minnegodt hem bezat) te heelen: derhalven liet hy zyne verliefde oogen overal weiden, zonder echter zo ſchielyk op zyn ſlag te kunnen komen; gemerkt eene oude Vryſter, of een bejaert Weeuwte, die 'er noch wel uitziet en een ſtuivertje heeft, niet licht zulk eenen ouden hairklover zal neemen. Ja zelfs liep hy, in zynen ouden dag, by zekere Juffrou, noch vryſter zynde, een blaau ſcheentje, ſchoon hy zo verliefd was als een Jongman van 20 jaren. Eindelyk deed hy een Weeuwte op, die zich, op hoop van voordeel, liet bekoren; en die eige beöging had onze verliefde Suffer ook. Elk deed zyn kraem even ſchoon voor. De Vrou zach 'er noch hups en goelyk uit, en hy vryde zo kunſtig met woorden, gebaerden, lonkjes en pinkoogjes, of hy pas in 't prilſte zyner jeugt was geweest. Dit huwelyk wierd voltrokken, en Bruit en Bruigom naer bed gedaſt; alles ging wel, zo lang

lang de Speelman op de vloer was, en VAN PEE in een Zeê van VENUS lekkernyën zwom: maer zo dra die eerste drift wat be- daerde, en elk naer het waere oogmerk van dit huwelyk, te weeten eigenbaet, begon om te zien, vonden zy zich beide bedrogen, en de eensgezinthet verkeerde in dagelyks krakkeel; ja dat zelfs zo hoog ging, dat het tot dadelykheden quam. Want VAN PEE zou zyne Vrouwe en dienstbaren geest wel met hoepelstokken hebben willen vullen, en zy was daerentegen Juffrou ruimschotel, zo als hy voorgaf, doch dit is maer half te gelo- ven: want zyne gierigheid deet hem al, wat slecht was, tegen de Vrou uitbraken, en liet haer van geen duit meester. Dit gaf gelegen- heit tot de volgende schermutseling:

Op zekeren tyt bezig zynde met zyn gout- beurs te tellen, had Mama hier de lucht niet van weg, of nam haer slag waer, bekroop hem onvoorziens, gewapent met een hant vol zants, dat zy hem al kyvende in de oogen wierp: hier door raekte hy buiten postuur om zyne schyven te beschermen, en terwyl hy genoeg te doen had met het zant uit zyne oogen te wryven, deet zy eene gewisse greep, die hem zo na aen 't harte ging, of zy hem
de

de ziel uit het lyf had gegrepen. Deze aer-
dige krygslift en beurzeftryt van zyne kloeke
Amazone heeft hy zelf al zuchtende verhaelt,
en was van zulk een hatelyk gevolg, dat on-
ze jonggetrouden, om alle verdere ongeluk-
ken voor te komen, op weêrzyds verzoek,
gerechtelyk en met klokkegeslag, van tafel
en bed gescheiden wierden; daerenboven
wierd hy verwezen al de kosten te betalen,
haer noch eenige uitreiking te doen, en alle
de huiffelyke schulden op zich te neemen.
Dit was een nagel aen zyn dootkift, te meer,
om dat hy schier nergens meer ingang had om
zynen noot te klagen; hebbende zich overal
stinkende gemaekt. Om hier noch een klein
staeltje van te melden, schiet my te binnen,
dat hy, voor zyn laetste Huwelyk, met myn
Vrou in gesprek raekte over den zorgelozen
aert van zyne eerste Vrouwe, onder anderen
zeide hy: „ *Besje was een ziel van konfyt en*
„ *hartje zonder zorg: want als ik 's nachts van*
„ *zorg niet slapen kon, en bedacht was hoe ik den*
„ *volgenden dag myn intrest zou bejagen, dan*
„ *sliep zy als een roos; doch dan maekte ik haer*
„ *wel eens wakker, en vroeg; Kint, hoe zullen*
„ *wy het met dit en dat stellen.* ” Maer myne
Vrou, die het getalm van deze verkeerde
zorg-

zorgvuldigheid niet langer kon veelen , viel hem hier in zyne reden , en gaf hem den volgenden schimpfchoot : „ *Ik hoor wel , Myn*
 „ *Heer , dat u Vrouw het quaet genoeg by u ge-*
 „ *had heeft , want gy gunde die sloof haere nacht-*
 „ *rust niet , en die koste immers geen gelt.* ” Hy voelende , dat myn Vrou over deze nadeelige vrouwepraet zich gebelgt toonde , zocht het zo wat in de beste vouw te schikken , maer het mocht niet helpen , zyne achtinge was 'er , by haer , door geknakt.

Van alles dus , behalven van
Zyn hartuverteerent ongenoegen ,
Verlaten , quam hem 't eedgespan
Van Ziekte , Doot en Graf , toevoegen
Den laetsten stoot. Zyn bange Ziel
Kon naeulyks los van 's Lichaems handen ,
Terwyl de vrees haer tegenbiel ,
Elk kneep by als met yz're handen ,
En ieder was van hem vervaert.
Maer 't Nootlot zond hem echter beenen
Naer CHARONS boot. Zyn schim die waert
Misschien noch om zyn gelt en beenen :
Te gierig om zyn Veergelt daer
Den norssen Veerman te betaelen.
Out zesmael tien en achteen jaer ,
Zag 't lopend' jaer hem grafwaerd daelen.

Zyn

Zyn nagelaten Kunst, daer veel van zyne eige Tafereelen onder waeren, is onlangs in den *Haeg* op de Kunstkamer verkocht; doch daer quam zo veel niet van als hy altyt gesnoeft had, en met de rest zullen de Practizyns gaen stryken: also zyn laetste wil gansch strydig is met zyne Huwelyksche Voorwaerde, hebbende met de laetste zyn Lief alles gemaekt, en met de eerste alles ontmaekt.

Zyne eenige Dochter, met wien hy altyt in onmin leefde, (een fraeie Miniatuurschilderesse,) en lang voor hem overleeden, zullen wy op haer beurt plaets geven.